

Көмүстээх үрүйэ 8 кылааска ыытыллыбыт уруок

«Көмүс эбэнки баайа буолбатах».

Уруок тиэмэтэ: Көмүс эбэнки баайа буолбатах.

Уруок көрүнэ: ырытар-чинчийэр үлэ.

Уруок тиибэ: түмүктүүр уруок.

Сыала: айымньыны ырытыы.

Дидактической сыала: үөрэнээччилэр айымньы туһунан бэйэлэрин тус санааларын ситимнээн этэ, айымньыны ырыта үөрэнэллэригэр дьулуур.

Соруктар: 1. Үөрэнээччи айымньыны киэнник анааран өйдүүрүгэр уһуйуу, дынг олобу кытта дьүөрэлээн көрүүтүн ситиһии.

2. Үөрэнээччи араас матырыйаалы туһанан түмүк өйдөбүлгэ тийэр сатабылын, айымньыны чинчийэр, аахпыты анаарар, киэнник толкуйдуур, санаатын этэр дьоһурун сайыннарыы.

3. Төрөөбүт айылбаа харыстабыл, таптал иэйиитин уһугуннарыы.

Уруок тэрилэ: НЯ мэтириэтэ, промышленность тиэмэтигэр суруйбут айымньыларын кинигэлэрэ, көмпүүтэрнэй слайдалар, проектор, ыйытылаах карточкалар, хаһыат матырыйааллара.

Уруок бэлиэ этиитэ: Айылба төһө да баай буоллар, уолбат ойбон, түгэбэ суох сундуук буолбатах эбээт! (Иван Гоголев)

Уруок хаамыта:

1. Тэрээһин чаас
2. Турукка киллэрии

*золото диэн тугуй? (көмүс)

*көмүстэн тугу онгороллоруй? (араас киэргэл, ытарба, биһилэх.. валюта,

техникаба)

*төһө сыаналааба буолуо дии саныгытый? (көмүстөр сыаналарын көрдөрүү)

*онтон көмүс хантан кэлэрин билэбит дуо? (көмүс сиртэн хостонор биир күндү баайбыт) слайдалары көр. Алдан, алмаас

*көмүс туһата, буортута?

3. Суруйааччы туһунан. НЯ КҮ сэхэнэ саха лит промышленность тиэмэтигэр суруллубут айымньылартан биир бастакылары уонна бастыһынара.

НЯ бу айымньытын сэбиэскэй сойуус тэриллибитэ 50 сылын туолуутугар «Золотой фонд советской литературы диэн уус-уран литература чулуу айымньыларын испииһэгэр киллэрбитэ.»

4. НЯ 1947 СР тэриллибитэ 25 сыла туолуутугар респ уус-уран айымньыны көрүүтэ «КҮ» диэн сэхэнэ бастакы бириэмийэни ылбыта. Сэхэн 1948 с туспа кинигэнэн тахсыбыта. Кэлин нуучча, украин, чех уонна немец тылларыгар тылбаастанан кинигэ биллибитэ.

*НЯ туһунан көмүс туһунан кинигэлэрэ (кинигэ быыстапкатын көрүү)

Дмитрий Зверев көмүс туһунан кинигэлэрэ

1972 с «Таджикфильм» киностудия «КҮ» сэхэн матыыбыгар суруйааччы Лев Габышев сценарийынан «Өбүгэлэр кистэлэннэрэ» («Тайна предков») уус-уран киинэни устубута. Манна норуодунай артыыс Дмитрий Ходулов, Спартак Федотов уонна Анатолий Васильев үһүллүбүттара.

5. Карточканан үлэ Талан ылан ыйытыыларга эппиэттииллэр.

Сүрүн геройдар? (Сэдьүк, Уйбаанча)

Ким көмүһү булла? (Уйбаанча)

Уйбаанча көмүһү булан баран Сэдьүккэ тоҕо хаһытаабата? (тыаба

сылдыан хаһыытаабаттар, кыыл үргэр)

Кыһыл көмүһү ханнык үрүйэттэн булбутай? (Кураанах үрүйэттэн)

Уйбаанча ханнык баай кыһын таптабытай? (Ньэмэк)

Уйбаанча көмүһүн туохха уган аҕалбытай? (испиискэ хаатыгар)

Уйбаанча кыһыл көмүһү булан баран тоҕо үөрбүтэй?

Уйбаанча хас тиини булбутай? (отуттан тахса)

6. Пааранан үлэ

Уобараһы арыйар ньымалар	Сэдьүк
Төрдө-ууһа, иитиллибит эйгэтэ	
Ис туруга, майгыта, дьонно-сэргэҕэ сыһыана	
Өйө-санаата, баҕа санаата	
Герой туһунан түмүктэ онорун	

Уобараһы арыйар ньымалар	Уйбаачаан
Төрдө-ууһа, иитиллибит эйгэтэ	
Ис туруга, майгыта, дьонно-сэргэҕэ сыһыана	
Өйө-санаата, баҕа санаата	
Герой туһунан түмүктэ онорун	

Көмүс баай дуо?	
Көмүс туһата	
Көмүс буортута	

Саха сиригэр көмүс баар сирэ	
Бэйэ санаата	

Сиртэн хостонор баай уонна төрүт омуктар дьылбалара

Сэдьүк оҕонньор үөрэбэ	
Уйбаанча санаата	
Көмүс көстүүтэ эбэнки норуотугар дьайыыта	

7. Үөрэнээччилэр пааранан куолаан үлэлэрин көмүскээһиннэрэ.

8. Дьиэбэ үлэ мин ыппыт ссылкабынан киинэни көрөөрүн,
санаабытын этэрдии бэлэмнэнээрин.

9. Түмүк

Көмүс эбэнки баайа буолбатах.

Кырдыаҕас киһи сүбэтэ дьолго тиэрдэр.

Кырдыаҕаһы хааһахха хаалыы сылдьан сүбэлэт.

Айылҕа төһө да баай буоллар, уолбат ойбон, түгэбэ суох сундуук
буолбатах эбээт! (Иван Гоголев)

Төрөөбүт дойдугун хараҕын харатын курдук харыстаа.

10. Сыана туруоруу